



نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه



نام آزمون: فنون یازدهم عروض و قافیه تستی

تاریخ آزمون:

۱ رکن آغازین همه ابیات به استثنای ..... مقابل آن‌ها درست به کار رفته است.

- ۱ می رود تا در کمند افتد به پای خویشتن
- ۲ بر من اگر حرام شد وصل تو نیست بوالعجب
- ۳ میندار از لب شیرین عبارت
- ۴ تا چند گویی ما و بس؟ کوه کن ای رعنا و بس
- گر بر آن دست و کمان چشم اوفتد نخجیر را (فاعلاتن)
- بوالعجب آن که خون من بر تو چرا حلال شد؟ (مفتعلن)
- که کامی حاصل آید بی مرارت (فعولن)
- نی خود تویی زیبا و بس ما نیز هم بد نیستیم (مستفعلن)

۲ مرز پایه‌های آوایی در کدام گزینه به درستی مشخص نشده است؟

- ۱ آمدمت که بنگرم باز نظر به خود کنم (اَمْ دَمَت / کِ بِنِ گَرَم / با زَن ظَر / بِ خُد کُ نَم)
- ۲ نروم جز به همان ره که توام راهنمایی (نَ رَوَم جَز / بِ هَمَان رَه / کِ تُو اَم رَا / ه نَ مای)
- ۳ هر کسی کو دور ماند از اصل خویش (هَر کِ سی کو / دُور ما نَد / از اص لِ خِیش)
- ۴ صد هزاران گل شکفت و بانگ مرغی برخواست (صَد هِ زَا ران / گُل شِ کَفْتُ / بان گِ مَرغی / بَر نِ خاست)

۳ نشانه‌های هجایی و پایه‌های آوایی مصراع بیت «ای یوسف خوش نام ما خوش می‌روی بر بام ما»، در کدام گزینه درست نشان داده شده است؟

- ۱ -UU- | -UU- | -U- | -U- | -UU-
- ۲ -U- | -U- | -U- | -U- | -U-
- ۳ -U- | -U- | -U- | -U- | -U-
- ۴ -UU- | -UU- | -UU- | -UU-

۴ ابیات همه گزینه‌ها به جز ..... بیان گر ویژگی‌های فکری سبک خراسانی است.

- ۱ خرد رهنمای و خرد دلگشای / خرد دست گیرد به هردو سرای
- ۲ سنگ سیه بودم از قیاس و خرد / کرد چنین دَر شاهوار مرا
- ۳ تو چیزی میدان کز خرد برتر است / خرد بر همه نیکویی‌ها سر است
- ۴ چراغ جمله عالم عقل و دین است / تو عاشق شو که به ز آن جمله این است

۵ نشانه‌های هجایی مصراع اول بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«شاهدان گر دلبری زین سان کنند / زاهدان را رخنه در ایمان کنند»

- ۱ -UU- | -UU- | -UU- | -UU-
- ۲ -UU- | -UU- | -UU- | -UU-
- ۳ -U- | -U- | -U- | -U-
- ۴ -U- | -U- | -U- | -U-

۶ وزن بیت زیر کدام است؟

«جنبش اول که قلم بر گرفت / حرف نخستین ز سخن در گرفت»

- ۱ مفتعلن مفتعلن متفعلن
- ۲ مستفعلن مستفعلن مستفعلن
- ۳ مفتعلن مفتعلن فاعلن
- ۴ مستفعلن مستفعلن فاعلن

۷ کدام گزینه با مصراع «جرمی ندارم بیش از این کز جان وفا دارم تو را» هم‌وزن است؟

- ۱ بر رویش از شادی نشان در چشمش از مستی اثر
- ۲ از قطره چون رخ تاقتم دریا شدم
- ۳ خسته از درس و کتابم عشرتی خواهم حسابی
- ۴ دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم

۸ پایه‌های آوایی همه گزینه‌ها به جز ..... همسان دولختی است.

- ۱ ای خوب‌تر از لیلی بیم است که چون مجنون
- ۲ باران اشکم می‌رود، وز ابرم آتش می‌جهد
- ۳ یاد تو می‌رفت و ما عاشق و بیدل بُدیم
- ۴ طبق طبق سیم و زر به فرق عبهر چراست
- عشق تو بگرداند در کوه و بیابانم
- با پختگان گوی این سخن، سوزش نباشد خام را
- پرده برانداختی کار به اتمام رفت
- به سیم‌گون پنجه‌اش پیاله زر چراست



۹ بیت زیر با کدام گزینه هم وزن است؟

- «کرده گلو پُر ز باد قُمری سنجاب پوش  
کبک فرو ریخته مشک به سوراخ گوش»
- ۱ منفعلم بر که برَم حاجت خویش از بر تو  
۲ یار شدم یار شدم با غم تو یار شدم  
۳ در این سرای بی کسی، کسی به در نمی زند  
۴ مست تمام آمده است بر در من نیم شب
- ای قدمت بر سر من چون سر من بر در تو  
تا که رسیدم بر تو از همه بیزار شدم  
به دشت پر ملال ما پرنده پر نمی زند  
آن بُت خورشید روی آن دُر یاقوت لب

۱۰ تعداد هجاهای آخرین پایه آوایی بیت زیر با گزینه ..... یکسان است.

- «هر که صید او شود با دیگری کارش نباشد»  
و آنکه داغ او گرفت از بندگی عارش نباشد»
- ۱ آن که نقش دیگرش جایی مصور می شود  
۲ شرط مردان نیست در دل عشق جانان داشتن  
۳ می گریزم زین دغل کاران دنیا می گریزم  
۴ هر زمان زین سبز گلشن رخت بیرون می برم
- نقش او در چشم ما هر روز خوشتر می شود  
پس دل اندر بند وصل و بند هجران داشتن  
تا نیابندم دگر گم کرده جا پا می گریزم  
عالمی از عالم فکرت به کف می آورم

۱۱ کدام گزینه نشان دهنده مرز پایه های آوایی است؟

- ۱ نظم در تکرار پایه ها  
۲ درنگ پایان هر پایه  
۳ بی درپی آمدن پایه ها  
۴ تفکیک پایه ها

۱۲ پایه های آوایی کدام گزینه با سایر گزینه ها متفاوت است؟

- ۱ آه او کز پرده پیدا آمدی  
۲ اشک او کز دیده بیرون ریختی  
۳ هر شبی بر درت مقام کنم  
۴ گاه سر بر سنگ می زد بی قرار
- دوزخی دیگر به صحرا آمدی  
ابر بودی، ابر اگر خون ریختی  
خواب در چشم خود حرام کنم  
گاه بر دل سنگ می زد بی شمار

۱۳ بیت «در آن نفس که بمیرم در آرزوی تو باشم / بدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشم» در چه وزنی سروده شده است؟

- ۱ مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن  
۲ مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن  
۳ مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن  
۴ فعلات فاعلاتن فعلات فاعلاتن

۱۴ وزن کدام بیت متفاوت است؟

- ۱ از سنگلاخ دنیا، ای شیشه بار بگذر  
۲ راهی که راهزن زد، یک چند امن باشد  
۳ مژگان من نشد خشک، تا شد جدا ز رویت  
۴ من مرکز عشاقم در مهر و وفا طاقم
- چون سیل نوبهاران، زین کوهسار بگذر  
ایمن شدم ز شیطان، تا توبه را شکستم  
گوهر نمی شود بند، در رشته گسسته  
از توست همه عالم چندان که مرا داری

۱۵ تعداد پایه های آوایی همه مصراع ها به جز ..... با هم یکسان است.

- ۱ کنار خویش دریا کردم از اشک  
۲ کرانی ندارد بیابان ما  
۳ آسیا کی داند این گردش چرا  
۴ در دل هر ذره تو را درگهی است

۱۶ وزن چند کلمه در مقابل آن درست بیان شده است؟

«خواهشگری (مستفعلن) / گریه کنان (مستفعلن) / اتفافی (فاعلاتن) / آسمانی (فاعلاتن) / محمّد (مفاعلن) / همایون (فعولن) / گداطبعی (فعولن) / ازینسان (مفاعیلن)»

- ۱ شش  
۲ سه  
۳ چهار  
۴ پنج



۱۷) کدام دو بیت هم وزن اند؟

- الف) بی خبر از خود مگذر، جانب دل هم نظری  
ب) گرچه بتا نیست تو را ز آه دلم احتراز  
ج) عشق تو آورد و قحح پر ز بلاها  
د) اشک گهر طینت ما راه تپش سر نکند
- ای چمنستان جمال، آینه دارد سحری  
لیک بود آه دل سوختگان جانگداز  
گفتم می می نخورم پیش تو شاها  
طفل دبستان ادب این سبق از بر نکند

۴) ب - د

۳) الف - ج

۲) ب - ج

۱) الف - د

۱۸) وزن مذکور در مقابل کدام مصراع درست است؟

- ۱) به سودایت که این افسر، مرا در سر نمی گنجد: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فعولن  
۲) چه روی است آن که در اوصاف حسنش: مفاعیلن مفاعیلن مفاعی  
۳) با دلارامی مرا خاطر خوش است: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن  
۴) باز تابی در ده آن زلفین عالم سوز را: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۱۹) وزن واژه در همه گزینه‌ها به درستی آمده است به جز:

- ۱) سحرخیزان (مفاعیلن) / خونِ دل (فاعلن)  
۲) بادۀ غم (مفتعلن) / شاهِ خوبان (فاعلاتن)  
۳) که گفتت (فعولن) / ای بت من (مفتعلن)  
۴) گل می رود (مستفعلن) / شتابان (فاعلن)

۲۰) وزن مقابل کدام مصراع درست است؟

- ۱) همه ماهی تن و آورده به کف جام صدف: فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن  
۲) ز باغت به جز بوی و رنگی نیبم: فعولن فعولن فعولن فعل  
۳) هیچ صاحب درد را صاحب دواایی برنخواست: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن  
۴) تو را نازی است اندر سر که عالم بر نمی تابد: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فعولن



## پاسخنامه تشریحی

۱ وزن بیت گزینه ۳، «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» است.

۲ در این گزینه مرز آوایی به صورت زیر است:

هر ک سی کو / دو ر ما دز / اصل خیش

۳

ای یو سُ فِ	خُش نامِ ما	خُش می رَ وی	بر با مِ ما
مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
-U--	-U--	-U--	-U--

۴ در این گزینه از عشق ستایش شده است که از ویژگی‌های سبک عراقی است؛ اما در سه گزینه دیگر از خرد ستایش شده است که از اختصاصات سبک خراسانی است.

۵ وزن واژه و نشانه‌های هجایی بیت یاد شده چنین است:

شا ه دان گر	دل بَ ری زین	سان کُ نند
زا ه دان را	رخ نِ دَر ای	مان کُ نند
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
--U--	--U--	-U--

۶

جُن بِ شِ آو	وَل کِ قَ لَم	بَر گِ رِفَت
حَر فِ نِ خُس	تین زِ سُ خَن	دَر گِ رِفَت
مفتعلن	مفتعلن	فاعلن
-UU-	-UU-	-U-

۷ مصراع صورت سؤال با گزینه یک هم وزن است.

جُر می نِ دا	رَم بی شِ زین	کَز جان وَ فا	دا رَم تُ را
بَر رو یِ شَنز	شا دی نِ شان	دَر چِش مَ شَنز	مَس تی آ تَر
مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن	مستفعلن
-U--	-U--	-U--	-U--

وزن سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: مستفعلن مستفعلن مستفعلن

گزینه ۳: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

گزینه ۴: مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

۸ یکی از مشخصات وزن با پایه‌های همسان دولختی آن است که از ارکان متناوب درست می‌شود نه از تکرار یک رکن. وزن گزینه ۲ حاصل تکرار چهارگانه رکن «مستفعلن» است. از این رو جزء وزن‌های همسان است نه وزن پایه‌های همسان دولختی.

اما وزن دیگر گزینه‌ها:

گزینه ۱) مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

گزینه ۳) مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن

گزینه ۴) مفاعلن فاعلن مفاعلن فاعلن

۹ وزن بیت صورت سؤال و گزینه ۴ یکسان است.

کرد گِ لو	پُر زِ باد	قُم ری سَن	جا بِ پوش
کب کِ فُ رو	ری خِ ت	مُش کِ بِ سو	راخِ گوش
مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن
-UU-	-U-	-UU-	-U-

مَس تِ تِ ما	ما مِ دَسْت	بَر دَرِ مَن	نی مِ شَب
آن بُ تِ خُر	شی دِ روی	آن دُرِ یا	قوتِ لَب
مفتعلن	فاعلن	مفتعلن	فاعلن
-UU-	-U-	-UU-	-U-



وزن دیگر گزینه‌ها: ۱ و ۲) مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

۳) مفاعن مفاعن مفاعن مفاعن

۱۰) ۱ ۲ ۳ ۴ تقطیع بیت سوال و گزینه (۳) با هم منطبق است:

هر کِ صی دِ	او شِ وَدِ با	دی گِ ری کارشِ نَ با	شَدِ
وانِ کِ داغِ	او گِ رِفِ تز	بِنِ دِ گی عا	رَشِ نَ با

می گِ ری زَم	را نِ دُنِ یا	زینِ دَ غَلِ کا	می گِ ری زَم
تا نَ یا بِن	کر دِ جا پا	دَمِ دِ گر گُم	می گِ ری زَم

اما دیگر گزینه‌ها:

آن کِ تَقِ شی	دی گِ رَشِ جا	یِ مُ صَو وِر	می شِ وَدِ
نقِ شِ او در	چشِ مِ ما هر	رو زِ حُشِ تر	می شِ وَدِ

شَرِ طِ مَرِ دان	نی ستِ دَرِ دل	عشِ قِ جا نان	دا شِ تَن
پسِ دِ لَنِ دَر	بنِ دِ وِصِ لُ	بِنِ دِ هِجِ ران	دا شِ تَن

هر زَ مانِ زین	سَبِ زِ گُلِ شَن	رَخِ تِ بیِ رون	می بَ رَم
عا لِ میِ از	عا لِ مِ فِکِ	رَتِ بِ کَفِ می	آ وِ رَم

۱۱) ۱ ۲ ۳ ۴ درنگ پایان هر پایه، نشان دهندهٔ مرز پایه‌های آوایی هر مصراع یا بیت است.

۱۲) ۱ ۲ ۳ ۴ ابیات سایر گزینه‌ها بر وزن «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» است.

هر شبی بر	د رت مِ قامِ کِ تم	د	ر	ت	م	ق	ا	م	ک	ت	م
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
فاعلاتن	مفاعن	فاعلن									
خا بِ در چشِ مِ خُدِ حِ رامِ کِ تم	خا	بِ	دِ	رِ	چِ	شِ	مِ	خُدِ	حِ	رِ	ا
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
فاعلاتن	مفاعن	فاعلن									

۱۳) ۱ ۲ ۳ ۴ در آن دران

۱۴) ۱ ۲ ۳ ۴ وزن بیت این گزینه: مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن

وزن سایر ابیات: مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

۱۵) ۱ ۲ ۳ ۴ کرانی ندارد بیابان ما چهار *leftarrow* پایهٔ آوایی دارد.

مابقی ابیات، سه پایهٔ آوایی دارد.

گِ را نی	نَ دا رَدِ	بِ یا با	نِ ما
- - U	- - U	- - U	- U

۱۶) ۱ ۲ ۳ ۴ وزن کلمات «خواهشگری»، «اتفاقی»، «آسمانی» و «همایون» درست است.

گریه‌کنان: مفتعلن / محمَد: فعولن / گداطبعی: مفاعیلن / ازینسان: فعولن

۱۷) ۱ ۲ ۳ ۴ وزن ابیات «الف» و «د»: مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن

وزن سایر ابیات:

بیت «ب»: مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن فاعلن

بیت «ج»: مفتعلن مفتعلن مفتعلن فع

۱۸) ۱ ۲ ۳ ۴ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینهٔ «۱»: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

گزینهٔ «۳»: فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

گزینهٔ «۴»: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

۱۹) ۱ ۲ ۳ ۴

شِ	تا	بان
U	-	-
فعولن		



وَر	آ	نُ	تْ	هی	ما	م	ة
-	-	U	U	-	-	U	U

دِ	بِ	کف	جا	م	صَ	دِف
U	U	-	-	U	U	-

وزن گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: ز باغت به جز بوی و رنگی نیبیم: فعولن فعولن فعولن فعولن

گزینه ۳: هیچ صاحب‌درد را صاحب‌دوایی برنخاست: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

گزینه ۴: تو را نازی است اندر سر که عالم بر نمی‌تابد: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

# پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴